

Impactul valorilor asupra performanței școlare

Relațiile dintre valori și performanța școlară reprezentată de rezultatele școlare și capacitățile intelectuale formate este mai greu de pus în evidență pentru că valorile sunt constructe subiective dobândite în special în cursul interacțiunii sociale și depind în foarte mare măsură de conjunctura socio-economică și mediul social în care persoana s-a născut și s-a dezvoltat. Valorile ne indică ceea ce este prețios din punct de vedere personal și social, aspectele dezirabile spre care tindem și implicit modul și direcția în care ne îndreptăm acțiunile și idealurile personale. Societatea în ansamblu are propriul sistem axiologic, dar fiecare individ își formează propriul sistem valoric. Școala, ca instituție socială transmite elevilor un set de valori, cale promovate de societate și formează elevii în spiritul acestora. Dar putem afirma, fără a greși, și doar cu excepțiile care confirmă regula, că nu există performanță școlară în afara unui sistem axiologic personal care să o includă și să o situeze pe primele trepte. Performanța școlară este influențată de un complex de factori interni și externi, subiectivi și obiectivi, dintre care un rol important îl au valorile elevilor. În același timp, performanța școlară poate fi ea înseși o valoare. Dacă pornim de la distincția dintre mijloace și scopuri, atunci performanța școlară poate fi și scop și mijloc pentru atingerea altor scopuri. Ca mijloc, ea servește altor scopuri, cum sunt: reușita la examenele naționale, accesul la o formă superioară de învățământ, un bun plasament pe piața muncii, etc., iar ca scop este prezentă în special la școlarii mici, iar la alte vârste se împletește cu un înalt interes pentru cunoaștere.

Valorile sunt componente ale caracterului individului. Școala propune un sistem de valori, cel dezirabil din punct de vedere social și educă/formează caractere. Acesta este un proces ce se derulează pe parcursul întregii școlarități, pentru că scopul nu este doar de transmitere de informații (care pot fi obținute ușor astăzi folosind internetul), ci de formare în vederea integrării cu succes în viața socială. Școala își atinge scopul său doar dacă sistemul de valori propus este concordant cu cel personal al elevului, format de familie și celelalte instituții sociale cu scop în educație, dar și de microgrupurile informale la care acesta se afiliază. La celălalt capăt se află situația în care există discordanță între cele două sisteme de valori, cel indus de școală și cel cu care vine elevul la școală. În această situație școala are obligația și responsabilitatea de a găsi căile și mijloacele adecvate pentru a opera schimbările pozitive necesare în sistemul de valori al elevului și a-l determina să învețe și să se implice activ în activitățile acesteia, să devină performant în concordanță cu aptitudinile proprii.

În mod cert, se poate afirma faptul că performanța școlară este una dintre valorile promovate de școală (cea românească) și există mijloace care stimulează obținerea performanței de către elevi cu o îndrumare competentă a cadrelor didactice. Există voci care susțin că școala este o instituție elitistă și critică susținerea performanței școlare, mai ales pentru învățământul obligatoriu, aducând,

alte argumente și pe acela că nu întotdeauna aceasta corelează pozitiv cu inserția pe piața muncii și adaptarea socială. Dar poate exista o școală fără performanță? Este o întrebare la care răspunsul este unul negativ, în majoritatea cazurilor. Performanța ca valoare promovată de școală trebuie corelată cu alte valori pozitive specifice și susținută prin calitatea activității și a resurselor umane și materiale.

Familia, la rândul său, are rolul de a cultiva la copii performanța ca valoare prin educație și susținerea materială, afectivă și morală pe care o acordă acestora. O analiză a familiei, prezentă într-o secțiune anterioară conduce la răspunsuri nuanțate în legătură importanța performanței copiilor în sistemul axiologic al familiei. Observațiile empirice și studiile științifice au arătat diferențe în funcție de, factorii materiali, sociali, culturali. Familiile cu venituri de nivel mediu și peste medie, nivel de instrucție superior și poziție socială medie, sau peste medie cultivă ideea de performanță și o susțin cu mijloacele de care dispun. Uneori aceasta este considerată o condiție a prestigiului social al familiei, dar poate fi și o povară pentru copil. Familiile cu venituri mici, nivel de instrucție scăzut, cu părinți care desfășoară activități necalificate, sau cu o calificare joasă, promovează, de regulă, valori care țin de aspectele materiale ale vieții, iar performanța școlară, dacă există este apreciată și contribuie la creșterea prestigiului social al familiei.

Subiectul și eroul performanței școlare este elevul. Mai este performanța școlară o valoare pentru elevi în condițiile societății în transformare din țara noastră care promovează modele sociale care sunt, de fapt antimodele, și false valori? Pentru ca performanța școlară să devină o valoare pentru elev trebuie ca ea nu doar să se afle în sistemul personal de valori al acestuia, ci să fie promovată și de școală și susținută de familie. În actul instructiv-educativ adultul/cadrul didactic este cel responsabil, și atunci când elevul este înzestrat aptitudinal pentru performanță aceasta trebuie cultivată de către acesta. Sistemul axiologic al omului în general, și al elevului în particular nu este fix, ci comportă modificări și restructurări. Prin intermediul acestora, performanța școlară poate deveni o valoare pentru elev, însă ea trebuie susținută și corelată cu alte valori cum sunt: munca, perseverența etc..

Bibliografie :

1. Andrei, Petre, (1945), *Filosofia valorii*, Fundația Regele Mihai I, București, [https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b9/Petre_Andrei_-_Filosofia_valorii.pdf], accesat ianuarie 2015.

2. Iluț, Petre (2004), *Valori, atitudini și comportamente. Teme actuale de psihosociologie*, Ed. Polirom, Iași.

3. Rotariu, Trian; Iluț, Petre (1997), *Ancheta sociologică și sondajul de opinie*, Ed. Polirom, Iași.

4. Roth, Andrei (2002), *Modernitate și modernizare socială*, Polirom, Iași.
5. Vlăsceanu, Lazăr (2007), *Sociologie și modernitate. Tranziții spre modernitatea reflexivă*, Iași: Polirom.

Prof. înv. primar Diduța POVESTE
Colegiul „Anghel Saligny” Tulcea